

Posudek diplomové práce Mgr. Pavly Hodkové: “Psychologické aspekty chronického onemocnění cystická fibróza – coping“

Posuzovaná diplomová práce se zabývá vybranými psychologickými aspekty cystické fibrózy. Jedná se o závažné nevléčitelné a život zkracující onemocnění s náročnými léčebnými opatřeními a výrazným dopadem na kvalitu života nemocného i jeho rodiny, především rodičů. Můžeme věřit diplomandce, že problematice copingu u těchto nemocných a jejich rodičů, se dosud u nás nevěnovala žádná výzkumná studie.

Diplomová práce není příliš rozsáhlá, má 75 stran textu, necelých pět stran citací a přílohy. Teoretická část je podstatně obsáhlejší, má 52 stran textu, empirická přibližně o polovinu méně. Teoretická část obsahuje nejprve poměrně rozsáhlou charakteristiku cystické fibrózy z pohledu medicíny. Dále je podrobně zpracován vliv tohoto onemocnění na psychiku nemocného, včetně fází vyrovnávání se s diagnózou a průběhem onemocnění, dopadem na rodinu a specifitou dospělých nemocných. Samostatný oddíl je určen problematice copingu. V jednotlivých kapitolách se autorka věnuje konceptu copingu, copingovým stylům a strategiím, speciálně u chronického onemocnění, způsobům zjišťování copingu, jeho vztahu ke kvalitě života, adherenci a complianci nemocného a ke zdravotnímu stavu. Zajímavou část tvoří kapitoly o copingu v rodinném kontextu, copingu rodičů, diferencím mezi otci a matkami, včetně zjištění některých zahraničních studií. Závěrečné kapitoly teoretické části se týkají možností a cílů psychologické intervence v této oblasti.

Práce je podle mého názoru podnětná v tom, že sleduje danou psychologickou problematiku v čase, jednak v souvislosti s průběhem onemocnění, jednak s ohledem na ontogenetické aspekty. Díky současným léčebným možnostem se stále více nemocných dožívá dospělého věku, což přináší nová témata i potenciální zátěžové situace.

Strukturování teoretické části lze hodnotit příznivě. Podtrhuji, že toto relativně specifické zaměření není obvyklé téma odborných statí v české literatuře a dostupnost některých původních pramenů týkajících se copingu v tomto kontextu je limitovaná. Práce nezachází příliš do šířky (ani pokud jde o teoretické vymezení různých pojetí copingu, či o problematiku chronického onemocnění obecně) a koncentruje se na zvolené téma. Je zde patrné propojení literárních zdrojů a osobních zkušeností pacientů, resp. diplomandky na pozici sociální pracovnice v občanském sdružení Klubu nemocných cystickou fibrózou. Teoretická část je převážně postavena na základě studia zahraničních literárních zdrojů, což je kladem práce.

Vlastní empirická část práce je zaměřena na sledování copingových strategií u dvou skupin dospělých osob majících osobní zkušenost s cystickou fibrózou: skupiny rodičů dětí různého věku s cystickou fibrózou (n=63) a skupiny dospělých nemocných (n=41). Jedinou užitou metodou byl specifický dotazník Cystic Fibrosis Coping Scale, který poskytla jeho autorka. V práci jsou způsob sběru dat, důvody pro volbu dotazníku i výsledný soubor respondentů adekvátně popsány. Velmi podrobně je charakterizován užitý dotazník, včetně postupu jeho vývoje a způsobu skórování. Diplomandka si stanovila výzkumné otázky týkající se užívaných copingových strategií u rodičů a dospělých nemocných, dále zjišťovala možné rozdíly vzhledem k pohlaví a u skupiny rodičů vzhledem k věku a k věku jejich dětí. Výsledky jsou v textu popsány i ilustrovány v tabulkách a grafech. Ke konci práce je uvedena tabulka odpovědí na jednotlivé položky, přinášející některá zajímavá zjištění, nad kterými by bylo vhodné se v práci ještě více podrobněji psychologicky zamyslet.

V diskusi se diplomandka zamýšlí nad výzkumným dotazníkem, jeho užitím pro skupinu rodičů, způsobem administrace a konfrontuje vlastní výsledky s daty původního zahraničního výzkumu.

Některé poznámky jsou adresovány užití metodě - původnímu dotazníku, což se ovšem více týká jeho autorky než posuzované diplomové práce. Např. pouze dvě položky sytí faktor vyhýbání se atd. Otázku dále vyvolává i užití pouze jediné metody zjišťující coping a tedy i určité nevyužití možných dalších souvislostí, např. s kvalitou života atd. Jistě by také bylo možné sledovat více demografických charakteristik u obou skupin respondentů.

Po formální stránce má práce v zásadě adekvátní úpravu. Přesto se v práci vyskytují některé překlepy (sice nepřiliš četné), např. copnogovými (s.9), Vávrová (s.13), intravensní (s.37), dispoziční (s.38), rúůzných (s.44), toců (s.46) atd. O něco pečlivěji by bylo možné pracovat s citacemi, např. Chladová na straně 21 chybí rok; v seznamu literatury Chladová H. in Vávrová chybí iniciály křestního jména, u více autorů není postup zcela adekvátní (v textu pouze Abbott, 2001- v seznamu literatury je uvedeno více spoluautorů atd.

Do textu jsou organicky včleněny stručné výpovědi nemocných a rodičů. V tomto smyslu se nejedná o kazuistiku, ale jde spíše o „kazuistické zlomky“.

Diplomová práce Mgr. Pavly Hodkové: “Psychologické aspekty chronického onemocnění cystická fibróza – coping“ splnila nároky kladené na diplomovou práci a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze dne 6. ledna 2008

PhDr. Tamará Hrachoviňová, CSc.